

شیوه نامه

دانشنامه امام رضا علیه السلام

مدیر علمی

یعقوبعلی برجی

اسم الزم

فهرست

۳	مقدمه
۵	قواعد تدوین
۷	ساختار مقالات
۹	اجزای مقالات
۱۰	منابع پایانی مقاله
۱۱	چند ضابطه

مقدمه

علی بن موسی الرضا علیه السلام، فرزند فاطمه زهرا، امیرمؤمنان علیه السلام و از نسل آخرین پیامبر خدا صلی الله علیه و آله است که دانش، بینش، منش، معنویت، شخصیت، و سلوک او به تمام معنا خدایی بود. وقتی که در برابر پروردگارش به عبادت می ایستاد و یا پیشانی بر خاک می سایید، غرق در خضوع و خشوع می گشت و روح خدایی اش به سوی حضرت پروردگار صعود می کرد. هنگامی که با خداوند راز و نیاز و مناجات می کرد، چنان خالصانه، عاشقانه و با همه وجودش با او سخن می گفت که بی هیچ اغراقی و بی هیچ شکی نمی توان حتی اندکی از آن را به تصویر کشید. عظمت و بزرگی آن حضرت تنها در اخلاص و ارتباط خاص با خدا نیست، بلکه در همزیستی با مردم و زندگی با آنان چنان مردم دوست، مردم دار، عدالت مدار، و الگوی یک انسان شایسته بود که بی گمان و به یقین نمی توان آن را نیز توصیف کرد.

علم و دانش ناپیداگرانه اش در عرصه های پرشماری از قبیل، فقه، کلام، ادیان، طب، طبیعت شناسی و... به قدری عظیم و بی کران بود که دوست و دشمن فروتنانه از آن به بزرگی یاد می کردند و در مسیر هجرت آن حضرت، مردمان آن روزگار از آن بهره می بردند و چون به نیشابور، شهر عالمان و فرهیختگان و محققان رسید، هزاران نفر از دانش طلبان و حق جویان از سر شور و شوق و شیدایی برای زیارت و بهره گیری از دانش حضرت به استقبالش شتافتند و قلم ها و دوات ها را آماده ساختند تا عالم آل محمد صلی الله علیه و آله سخنی بگوید و یا نکته ای بپردازد تا با گوش جان آن را بشنوند و با قلم طلا آن را بنویسند. از این رو، باید گفت که حضور هزاران نفر با قلم برای نگاشتن سخن ایشان در میان استقبال کنندگان، از صفحه های زرین تاریخ اسلام است. ابر مهربانی و رحمت آن حضرت به اندازه ای پهناور بود که نه تنها آدمیان از سایه سار آن بهره ها و لذت ها می بردند بلکه بر سر حیوانات نیز سایه انداخته بود، تا آن جا که آن بزرگوار به میان مردم و گروهی از شاعران به ضامن آهو شهره گشت.

اما او تنها با مردم مهربان نبود بلکه هموار در پی آن بود که بساط ستم را برچیند و عدالت را در همه پهنه جامعه اسلامی بگستراند و در این راه پریچ و خم که سنگلاخ های فراوان داشت و پیمودن آن بسی

دشوار بوده و بهای گزافی می طلبید، مردانه به میدان آمد و با تکیه و توکل به خدا و معنویت بی کرانش هرگز از پای ننشست و به گونه ای توصیف ناپذیر شکیبایی ورزید و برای آگاه کردن مردم از واقعیت های جامعه آن روزگار بسیار کوشید.

او امامی بود که برای استوار سازی معارف بلند اسلام ناب محمدی، و در راه ستیز مردانه و مبارزه بی امان با کژی ها و بدعت ها هرگز تردیدی به خود راه نمی داد و به گونه ای عمل کرد که بزرگترین طراحی های عباسیان و دیگر صاحبان زر و زور و تزویر را نقش بر آب کرد. امامی بود که با گفتار و رفتارش در پی استوارسازی عدالت، گسترانیدن معنویت و آگاه سازی مردم از حقیقت ها و فضیلت ها بود؛ حقیقت ها و فضیلت هایی که پس از رحلت پیامبر اسلام ﷺ کوشش های فراوانی برای از بین بردن و یا منحرف ساختن آن ها شده بود.

پژوهندگان، ادیبان و شاعران آثار گران قدری درباره آن حضرت از خود به یادگار گذاشته اند که به حق در خور تحسین و شایسته ارج نهادن است، اما هنوز تا رسیدن به مقصود فاصله بسیار دارد. دانشنامه بزرگ امام رضا علیه السلام تلاش می کند شیفتگان فرهنگ رضوی را به سرچشمه کوثر معارف عالم آل محمد صلی الله علیه و آله رهنمون ساخته و مجموعه تعالیم آن حضرت را در قالب دانشنامه و به صورت الفبایی تنظیم نموده و در اختیار رهپویان فرهنگ رضوی قرار دهد.

قواعد تدوین

قواعد مهم تدوین دانشنامه عبارتند از:

۱. **مستند بودن:** هیچ مطلبی، بدون استناد به منابع و مأخذ معتبر ذکر نمی‌شود. دقت، بلکه وسواس علمی در استخراج، نقل، برداشت و ترجمه مطالب باید به حدی باشد که خوانندگان اطمینان یابند که هیچ گونه ایرادی از این جهت بر مقالات وارد نیست و می‌توانند مطالب آن را کاملاً مستند و معتبر قلمداد کنند. مأخذ هر مطلب در پا نوشت ذکر می‌گردد.

۲. **اصالت:** منابع باید از اِتقان علمی و اصالت برخوردار باشند. منابع مقاله‌ها باید متن، اصیل، علمی و در عرف دانشوران هر علم معتبر و مقبول باشد و نویسنده مقاله باید خود، از منبع اصلی استفاده کند و از نقل از منبع واسطه پرهیزد، مگر در مواردی که عادتاً ممکن نیست.

۳. **امانتداری:** در نقل درست و دقیق مطلب باید کوشید؛ به گونه‌ای که خوانندگان دانشنامه، امانتداری نویسندگان را به خوبی در مقالات مشاهده کنند.

۴. **پرهیز از ارزشیابی غیر علمی:** عقاید و سلیقه‌های شخصی و جانبدارانه به ساحت دانشنامه راه نمی‌یابد و آرای صاحب نظران با کمال بی‌طرفی نقل و در صورت لزوم به خطای آن‌ها اشاره می‌شود.

هرگاه عقیده نویسنده در شمار دیگر آرای عالمانه جایگاهی داشته باشد، همسنگ آن‌ها نقل و نقد می‌شود. اصولاً در دانشنامه بنا نیست که سلیقه‌ای بر سلیقه‌های دیگر چیره گردد؛ با این حال، بدیهی است که در دفاع از اصول و آرمان‌های اسلام ناب که در چهره مکتب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام متجلی است، تسامح روا نخواهد بود.

۵. **جامعیت علمی:** هر مقاله دانشنامه مشتمل بر همه مطالب کلیدی و اساسی در موضوع خویش است، به گونه‌ای که خواننده را از دیگر منابع اصلی و فرعی در آن موضوع، از حیث مطالب کلیدی، بی‌نیاز می‌سازد.

۶. **پرهیز از تساهل علمی:** در دانشنامه هرگز به مشهورات و مقبولات متعارف اکتفا نمی‌شود و ملاک پذیرفته شدن هر مطلب، صرفاً علمیّت و مستند بودن آن است.

۷. **پرهیز از حاشیه پردازی:** دانشنامه تنها گنجایش مطالب مهم و کلیدی در باب موضوع خویش را دارد و از هرگونه حاشیه پردازی و ورود به جوانب بحث می‌پرهیزد، اگرچه مطالب حاشیه‌ای در جای خود، متنقن و علمی باشد.

۸. **پایبندی به چارچوب و قلمرو موضوعی:** هر مقاله دارای چارچوب و قلمروی ویژه است. این چارچوب به گونه‌ای طراحی می‌شود که تا حد امکان، از بروز تداخل و تکرار در مقالات هم‌أفق پرهیز گردد و هیچ نکته‌ای بیش از یک‌بار در مجموعه دانشنامه به طور مبسوط آورده نشود. در موارد نیازمند اشاره به مطالب هم‌مضمون، از علامت «ارجاع» استفاده می‌شود.

۹. **پرهیز از نقل قول مستقیم:** در نگارش مقالات دانشنامه باید از نقل قول مستقیم پرهیز شود، زیرا نقل

مستقیم، دو آفت بزرگ را به ساحت دانشنامه راه می‌دهد: درازنویسی و چند گونگی قلم. برای پرهیز از این هر دو آفت، در دانشنامه اصل آن است که عین مطالب دیگران، اعم از نثر و نظم، آورده نشود و به «گزارش» مطالب اکتفا گردد، جز در موارد ضروری و لازم.

۱۰. **بروز و ظهور مدخل در نگارش:** در نگارش مقاله باید هر مدخل (عنوان) در زیر مجموعه خود به خوبی ظهور و بروز یابد.

۱۱. **دسته‌بندی اقوال:** آراء و اقوال باید بر اساس مکتب‌های گوناگون فکری یا به گونه طیف‌پذیر دیگر دسته‌بندی شوند و از آوردن اقوال قابل ادغام و ارجاع به یکدیگر پرهیز شود.

۱۲. **تفکیک رویکردها:** در مقالاتی که با رویکردهای گوناگون به موضوع پرداخته می‌شود، لازم است هر رویکرد از رویکردی دیگر جدا و متمایز گردد.

۱۳. **پای‌بندی به چینش و نظم منطقی:** رعایت نظم منطقی در دو محور طولی و عرضی، از مختصات اصلی هر مقاله دانشنامه‌ای است. نظم منطقی در محور طولی، آن‌گاه نمود می‌یابد که تسلسل و پیوستگی مطالب، تابع طرحی منسجم باشد و هر مطلب با مبحث پیش و پس از خود، ارتباطی روشن و مقبول داشته باشد. در محور عرضی، باید مطالب مندرج در هر سر فصل، با رعایت قواعد پاراگراف‌بندی، چنان سامان یابند که هم تعداد جمله‌های هر پاراگراف و هم تسلسل پاراگراف‌ها، در خدمت انتقال پیام اصلی و آن‌گاه پیام‌های فرعی آن سرفصل، به ترتیب اولویت باشند.

۱۴. **روان نویسی:** نثر مقالات، باید شیوا، رسا، ساده، بی‌تکلف و شفاف باشد، به‌گونه‌ای که هم محققان را پذیرفته آید و هم عموم اهل دانش را مفید افتد. اطناب ممل، ایجاز مخل، حشو، تعقید و پیچیده نویسی و هر گونه سست نویسی مقاله را از این موهبت محروم می‌کند. بهره‌گیری از تعبیر ادیبانه و شاعرانه (نثر ادبی)، به کاربرد افعال و مصادر چند جزئی، به کار گرفتن آرایه‌ها و صناعات لفظی و معنوی، و افراط در استفاده از فنون بلاغی و بیانی، در نثر دانشنامه‌ای روا نیست. از عربی زدایی و همچنین سره نویسی نیز باید پرهیز کرد.

۱۵. **کوتاه نگاری:** نثر مقاله باید از کم‌ترین و مفیدترین واژگان تشکیل شده باشد و از هر گونه دراز نویسی اعم از ذکر شواهد فراوان (بدون ضرورت) و شاخ و برگ دادن بیهوده به مطالب پرهیز شود. از آوردن جملات درآمدی (مانند البته ما می‌دانیم و...) نیز باید خودداری شود.

۱۶. **عفت قلم:** حفظ عفت و تقدس قلم و پیراستگی نوشته از هر گونه بی‌حرمتی، دشنام، درشت‌زبانی، تعریض و عصبیت از بایسته‌های دانشنامه نگاری است.

۱۷. **پرهیز از کاربرد القاب و عناوین:** در مقالات باید از کاربرد القاب و عناوین تشریفاتی پرهیز شود، مگر علم شده باشند. اسامی حضرات ائمه علیهم‌السلام با نام اصلی و با پیشوند «امام» آورده می‌شوند و پس از نام آن بزرگواران، تحیت مناسب می‌آید.

۱۸. پای بندی به اصطلاحات علمی: به کارگیری اصطلاحات و واژگان کلیدی مخصوص به هر علم لازم است، به گونه‌ای که هر مقاله صبغه تخصصی خود را بیابد. در عین حال از رعایت سادگی و روانی نثر نباید غفلت کرد.

۱۹. کیفیت استناد به آیات: متن و ترجمه همه آیاتی که درباره امام رضا علیه السلام است یا آن حضرت در تفسیری آیات مطالبی فرموده است نقل می‌شود، مگر در مواردی که آیات تکراری باشند یا به دلایل خاصی نویسنده نقل کامل متن یا ترجمه را صلاح نبیند. در این صورت، متن و ترجمه آیات یک بار به صورت کامل می‌آید و در موارد بعد به قسمتی از آیه اشاره یا فقط به ذکر نشانی بسنده می‌شود.

۲۰. کیفیت استناد به روایات: به ترجمه روایاتی که درباره امام رضا علیه السلام است بسنده می‌شود و حتی المقدور از آوردن متن عربی روایات پرهیز می‌شود مگر در جایی که نقل نکردن متن عربی اختلال یا نقصی در انتقال مطلب پدید آورد یا نقل متن در چند و چون استنباطها و استدلال‌های بعدی مؤثر باشد، که در این صورت متن به مقدار نیاز آورده می‌شود.

ساختار مقالات

با توجه به گوناگونی سرواژه‌ها و پرشمار بودن نویسندگان، برای یکسان‌سازی مقاله‌ها مدخل‌ها در چند بخش دسته‌بندی شده و ساختار ویژه نوشتارهای هر بخش به صورت زیر سامان می‌یابد.

۱. مفاهیم

بایسته است در ساختار مقالات بخش مفاهیم، نکات زیر رعایت شود:

۱. شناسه و معنای لغوی و اصطلاحی مدخل به طور مختصر ذکر شود؛
۲. در هر مدخل، مجموعه معارف رضوی جمع آوری و تحلیل شود. در صورتیکه معارف رضوی در مورد مدخلی به شاخه‌های مختلف علوم مرتبط باشد می‌بایست شاخه‌ها به تفکیک تدوین شوند، مانند آب در فقه، آب در طبیعت و ...؛
۳. از آن‌جا که این دانشنامه درباره امام رضا علیه السلام است، متن عربی و ترجمه دقیق و روان احادیث امام رضا علیه السلام جز در موارد استثنایی در متن مقاله آورده شود. و در صورت طولانی بودن حدیث، فقط آن قسمت از حدیث که مرتبط با مدخل است ذکر شود. اما روایات بقیه معصومین علیهم السلام که در مقاله از آن‌ها استفاده می‌شود تنها به گزارش آن‌ها، به طور مستند و به شیوه دانشنامه‌ای اشاره می‌گردد و جز در موارد استثنایی از آوردن نص عربی و ترجمه فارسی آن‌ها خودداری می‌شود؛
۴. باید به آیات قرآن مرتبط به مدخل به صورت دانشنامه‌ای اشاره شود؛
۵. باید به سخنان و دیدگاه‌های دیگر معصومان علیهم السلام برای فهم دقیق و جایگاه سخنان امام رضا علیه السلام مراجعه شود و از آن در مقدمه، تحلیل، نتیجه‌گیری، استدلال‌ها و تنظیم مقاله استفاده شود. اما سیره و

سخن امام رضا علیه السلام باید در مقاله بارز و جلوه‌گر و محسوس باشد، به گونه‌ای که هر کس مقاله را بخواند به روشنی احساس کند که محور مقاله، امام رضا علیه السلام است؛

۶. افزون بر سیره و سخنان امام رضا علیه السلام باید به گزارش‌های تاریخی مرتبط به آن حضرت به شیوه دانشنامه‌ای اشاره شود؛

۷. از در هم آمیختگی و تکرار مقالات هم افق پرهیز شود.

۲. شخصیت‌ها

بایسته است در ساختار مقالات بخش شخصیت‌ها، نکات زیر رعایت شود:

۱. مشخصات شخصیت از قبیل نام، کنیه، شهرت، محل و تاریخ تولد، پدر و نسب، سال وفات، اساتید و به ویژه استاد مربوط به موضوع، شغل، ملیت و تخصص فرد روشن شود؛
۲. مهمترین حوادث زندگی وی در دوران قبل از ارتباط با امام رضا علیه السلام و دوران ارتباط و دوران بعد از ارتباط ذکر شود و نوع ارتباط با امام رضا علیه السلام و مقدار تأثیرپذیری از امام رضا علیه السلام مشخص شود؛
۳. آثار و نسخ یافته شده، کتاب‌های چاپ شده و به ویژه آثار مربوط به امام رضا علیه السلام، آورده شود؛
۴. اندیشه‌های مربوط به امام رضا علیه السلام وی تبیین گردد و روایات منقول از امام رضا علیه السلام مشخص شود؛
۵. در صورت امکان، تأثیرپذیری آنان از دیگران و تأثیرگذاری آنان بر دیگران بیان گردد.

۳- کتاب‌ها

بایسته است در ساختار مقالات بخش کتاب‌ها، نکات زیر رعایت شود:

۱. نام دقیق کتاب و اختلاف نظرها درباره آن بیان شود؛
 ۲. مؤلف و تشکیکات در انتساب کتاب به وی بیان گردد (در صورت وجود تشکیک در انتساب)؛
 ۳. نسخه‌های موجود از آن شناسایی و معرفی گردد؛
 ۴. محتوای آن به طور دقیق گزارش شود؛
 ۵. تحقیقاتی که روی کتاب شده است معرفی گردد؛
 ۶. حتی المقدور تأثیر پذیری آن از دیگر آثار یا تأثیر گذاری آن بر دیگر آثار بیان گردد؛
 ۷. در صورت امکان ترتیب زمانی نگارش کتاب در بین آثار مؤلف بیان گردد.
- تذکر: رعایت ویژگی‌های یاد شده درباره شخصیت‌ها و کتاب‌ها در مقالات بلند و متوسط و کوتاه متفاوت خواهد بود.

اجزای مقالات

هر مقاله دانشنامه، افزون بر مدخل، از چهار قسمت فراهم می‌آید: ۱. بدنه؛ ۲. منابع درون متنی و پانوشتی؛ ۳. منابع پایان مقاله، ۴. پیوست.

۱. بدنه

بدنه، بخش اصلی و بنیادین هر مقاله دانشنامه است که پس از مدخل آن قرار می‌گیرد و معمولاً مشتمل بر چند پاراگراف است. در این دانشنامه بدنه هم متضمن مطالب مقاله است و هم در بردارنده برخی منابع (نشانی آیات). صورت کامل و کتاب شناختی مآخذ هر مقاله پس از بدنه درج می‌شود.

۱-۱- پاراگراف بندی

در پاراگراف بندی بدنه مقاله، به این نکات توجه می‌شود:

- الف. طول هر پاراگراف متناسب با «پیام اصلی» آن است، با این حال، سعی می‌شود پاراگراف طولانی نگردد.
- ب. جمله‌های هر پاراگراف تنها برای بیان یک پیام اصلی و گسترده دامنه همان پیام، به کار می‌آیند. از آوردن توضیحات دیگر و شرح و بسط‌های بیرون از آن دامنه، پرهیز می‌شود.
- ج. ارتباط طولی میان پاراگراف‌ها مبتنی بر رابطه منطقی و ریاضی میان پیام‌های اصلی است. هر پاراگراف در مکانی قرار می‌گیرد که اگر جابه‌جا شود، نبود حلقه‌ای در آن زنجیره منطقی به خوبی مشهود باشد.

۱-۲- بخش بندی

برای ساده سازی فهم مطالب، از روش بخش‌بندی و عنوان گذاری استفاده می‌شود. تا حدی که مقاله را از هیئت دانشنامه‌ای خارج نکند. به این منظور، چند پاراگراف که شاخه‌ای اصلی از پیکره مقاله را تشکیل می‌دهند، یک بخش محسوب شده و تحت یک زیرعنوان جای می‌گیرند. گفتنی است که عنوان بندی در مقالات بلند حایز اهمیت است و نیز در مقاله‌هایی که محورهای چندی می‌توانند داشته باشند، لازم است.

۱-۳- ارجاع درون متنی و برون متنی

هر گاه نیاز باشد از مطلبی درون مقاله به مطلبی دیگر در همان مقاله ارجاع داده شود، از «ارجاع درون متنی» استفاده می‌شود. و هرگاه نیاز باشد از مطلبی درون یک مقاله به مطلبی در مقاله‌ای دیگر ارجاع داده شود، از «ارجاع برون متنی» استفاده می‌شود. برای ارجاع از یک فلش و نام مطلب یا مدخل مرجوع الیه در داخل دو کمان استفاده می‌شود.

۲. منابع درون متنی و پانوشتی

- ۱-۲- نشانی آیات درون مقاله به این ترتیب می‌آیند: درون دو کمان ابتدا نام سوره بدون کلمه سوره و پس از آن علامت ممیز و سپس شماره سوره و بعد از آن ویرگول و شماره آیه می‌آید؛ مانند (انفال/ ۸، ۳۵)؛ (بقره/ ۲، ۳۵-۳۶، ۴۷، ۹۲-۹۳)
- ۲-۲- اگر نشانی‌های آیات قرآن آمیخته به متن باشند بدون استفاده از نشانی دو کمان، ابتدا واژه آیه یا آیات، سپس نام سوره بدون کلمه سوره، بعد از آن شماره سوره می‌آید؛ مانند در آیه ۱۰ فتح/ ۴۸ آمده است که...
- ۳-۲- سایر منابع در پانوشت می‌آیند و در ذیل به اصول و ضوابط آن‌ها اشاره می‌شود:

یادآوری

۱. نام مختصر کتاب و جلد و صفحه در پانوشت درج می‌شود.
۲. در جایی که منبع سخن بعدی تکرار قبلی است از واژه «همان» استفاده می‌شود.
۳. مشخصات جلد و صفحه بر مبنای اثری است که در پایان همان مقاله، در «منابع» درج می‌شود.
۴. نام کتب دراز نام، در پانوشت به صورت مختصر و مشهور می‌آید؛ مثال: بحارالانوار؛ ولی در منابع پایان مقاله به طور کامل می‌آید (مطابق راهنمای منابع).
۵. در صورت تعدد منابع برای یک مطلب، ترتیب تاریخی منابع در پانوشت رعایت می‌شود.
۶. میان منابع متعدد یک مطلب، نشانه نقطه ویرگول (؛) قرار می‌گیرد.
۷. اگر نام چند منبع، در یک مقاله، مشابه باشد، پس از ذکر نام اثر، نام مشهور و مختصر نویسنده نیز می‌آید؛ مانند الامالی، صدوق؛ الامالی، طوسی؛ الامالی، مفید.
۸. در صورت تعدد صفحات منبع، چنین عمل می‌شود: ... ص ۲۱، ۴۱، ۵۴، ۵۵، ۶۰.

۳. منابع پایان مقاله

- پس از بدنه مقاله، کتابشناسی با عنوان «منابع» درج می‌شود. این کتابشناسی لزوماً شامل منابعی است که در بدنه نیز نام آن‌ها آمده است. چینش این منابع، بر پایه ترتیب الفبایی به صورت زیر خواهد بود:
- عنوان اثر، نام کوچک و بزرگ نویسنده، سال وفات نویسنده (با علامت اختصاری م. پیش از آن و ق. یا م. یا ش. پس از آن، درون دو کمان)، نام کوچک و بزرگ مترجم، نام کوچک و بزرگ محقق، مصحح و... محل نشر، ناشر، نوبت چاپ، سال نشر.
- مثال: شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید (م. ... ق.)، تحقیق: محمد ابوالفضل ابراهیم، قاهره، دار احیاء الکتب العربیة، اول، ۱۳۷۸ ق.

چند ضابطه

۱. هر گونه لقب از نام افراد حذف می‌گردد، مگر به ضرورت.
۲. نام کتاب یا مقاله سیاه می‌شود و پس از آن ویرگول قرار می‌گیرد. (،).
۳. در چیدمان الفبایی نام‌های مشابه، به واحدهای پس از نام اثر توجه می‌شود.
۴. در نسخه‌های خطی، زمان تألیف و نام دارنده منبع و شماره آن نیز ذکر می‌شود.
۵. شماره مجلد اثر تنها هنگامی ذکر می‌شود که مشخصات کتابشناختی آن، از مجلدات دیگر متمایز باشد. در این حال، شماره مجلد، پیش از نام ناشر می‌آید.
۶. منابع فارسی و عربی یکجا می‌آیند و منابع به زبان‌های دیگر به صورت مستقل و پس از منابع فارسی و عربی از چپ چیده می‌شوند.

۴. پیوست

مواد تکمیلی یا پیوست دانشنامه مانند جدول، نمودار، تصویر، و نقشه دو دسته‌اند: دسته اول، پیوست‌های قابل عرضه در مقاله‌اند و دسته دوم، پیوست‌هایی که باید در انتهای دانشنامه قرار گیرند.